

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi ympäristönsuojelulakiin eräitä lähinnä tekniluonteisia muutoksia ilmanlaatua koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin kansallisen täytäntöönpanon täydentämiseksi.

Pääkaupunkiseutuun kohdistettua pienhiukkaspitoisuuksien mittausvelvollisuutta koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin, jotta siitä ilmenisi yhteys kansallisen pienhiukkasaltistuksen arviointiin ja velvollisuus tarkistaa kyseiseen tarkoitukseen käytettävien mittausasemien lukumäärää koko Suomen alueella tarvittaessa vastaamaan väestömäärään perustuvaa direktiivin edellyttämää vähimmäislukumäärää. Vähimmäislukumäärää koskevasta laskukaavasta säädettäisiin lain nojalla.

Valtioiden rajat ylittävään ilman pilaantumiseen liittyvässä sääntelyssä täsmennettäisiin kuntien ja ympäristöministeriön velvollisuuksia ja toimivaltuuksia. Täsmennykset koskisivat erityisesti direktiivin edellyttämien toisten jäsenvaltioiden kanssa laadittavien yhteisten ilmanlaatuun liittyvien suunnitelmien valmistelua ja toimenpanoa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	4
3 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3.1 Kansallisen pienhiukkasaltistumisen arvioinnissa käytettävät mittausasemat	4
3.2 Ilmanlaadun turvaamiseen liittyvät suunnitelmat ja valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen.....	5
3.3 Eräät ilmanlaatuasetuksen säännökset	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
5 EU-säädöksen täytäntöönpanosäätelystä Ruotsissa	8
6 Lausuntopalaute.....	9
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	10
8 Lakia alemman asteinen sääntely	12
9 Voimaantulo	12
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	12
LAKIEHDOTUS	14
Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	14
LIITE	17
RINNAKKAISTEKSTI.....	17
Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta	17

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Ilmanlaadusta ja sen parantamisesta annettiin 21 päivänä toukokuuta 2008 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/50/EY, jäljempänä *ilmanlaatudirektiivi*. Ilmanlaatudirektiivi pantiin Suomessa täytäntöön ympäristönsuojelulain muuttamisesta annetulla lailla (13/2011) ja ilmanlaadusta annetulla valtioneuvoston asetuksella (38/2011).¹ Kyseiset säännökset ovat nykyisin osa ympäristönsuojelulakia (527/2014) ja ilmanlaadusta annettua valtioneuvoston asetusta (79/2017), jäljempänä *ilmanlaatuasetus*.

Ilmanlaatua koskevaan EU-lainsäädäntöön kuuluu ilmanlaatudirektiivin lisäksi ilmassa olevasta arseenista, kadmiumista, elohopeasta, nikkelistä ja polysyklisistä aromaattisista hiilivedyistä 15 päivänä joulukuuta 2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/107/EY, jäljempänä *metallidirektiivi*.

Suomi vastaanotti kesäkuussa 2015 komission tiedustelun, joka koski ilmanlaatudirektiivin kansallista täytäntöönpanoa. Tiedustelun johdosta Suomi täydensi ja täsmensi täytäntöönpanosääntelyään joiltain osin estääkseen varsinaisen rikkomusmenettelyn aloittamisen.² Näiden muutosten yhteydessä Suomi pani samalla täytäntöön myös ilmanlaatudirektiivin ja metallidirektiivin liitteiden muuttamisesta annetun direktiivin (EU) 2015/1480.

Suomi on heinäkuussa 2022 vastaanottanut komission virallisen huomautuksen, joka koskee ilmanlaatudirektiivin eräiden vaatimusten kansallista täytäntöönpanoa. Virallinen huomautus on varsinaisen rikkomusmenettelyn ensimmäinen vaihe ja se on johtanut tämän esityksen valmisteluun. Lisäksi tarvitaan muutoksia ilmanlaatuasetukseen.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Komissio antoi Puhdasta ilmaa Euroopalle –strategian (CAFE) yhteydessä 21 päivänä syyskuuta 2005 ehdotuksen ilmanlaatudirektiiviksi (KOM (2005) 447 lopullinen). Ehdotuksen tarkoituksena oli yhdistää olemassa oleva ilmanlaatua koskeva EU-lainsäädäntö ja uudistaa sitä tarpeellisilta osin.³ Keskeisin uudistus oli niin sanottujen pienhiukkasten (PM_{2,5}) ottaminen mukaan sääntelyn piiriin.

Valtioneuvoston kirjelmä (U 53/2005) direktiiviehdotuksesta annettiin eduskunnalle 15.12.2005. Ympäristövaliokunta antoi kirjelmästä lausunnon (YmVL 13/2006) 16.5.2006. Lausunnossa yhdyttiin valtioneuvoston kantaan. Hyväksytty direktiivi vastasi pääosin valtioneuvoston kantaa.

¹ Ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanoon liittyvä hallituksen esitys: HE 200/2010 vp.

² Ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon täydentämiseen liittyvä hallituksen esitys: HE 173/2017 vp.

³ Yhdistettävät direktiivit olivat ilmanlaadun arviointia ja hallintaa koskeva puitedirektiivi (1996/62/EY) ja kolme johdannaisdirektiiviä, jotka koskevat rikkidioksidin, typen oksidien, hengitettävien hiukkasten (PM₁₀) ja lyijyn raja-arvoja (1999/30/EY), hiilimonoksidia ja bentseeniä (2000/69/EY) sekä otsonia (2002/3/EY). Metallidirektiivin jätettiin yhdistämisen ulkopuolelle.

Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä virkamiestyönä.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Ilmanlaatudirektiivin tavoitteena on ehkäistä ja vähentää ilman epäpuhtauksien aiheuttamia terveys- ja ympäristöhaittoja, ylläpitää hyvää ilmanlaatua, yhtenäistää ilmanlaadun seurantaa ja parantaa ilmanlaatatietojen saatavuutta.

Ilmanlaatudirektiivin tavoitteiden toteuttamiseksi direktiivissä säädetään ulkoilman rikkidioksidia, typen oksideja, hengitettäviä hiukkasia (PM₁₀), pienhiukkasia (PM_{2,5}), lyijyä, hiilimonoksidia, bentseeniä sekä otsonia koskevista raja- ja tavoitearvoista, kriittisistä tasoista sekä tiedotus- ja varoituskynnyksistä. Jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus seurata ilmanlaatua suhteessa näihin ilmanlaadun laatuvaatimuksiin ja -tavoitteisiin. Ilmanlaadun seurannassa käytettävistä hyväksyttävistä seurantamenetelmistä ja näytteenottoaikoista sekä mittausasemien lukumäärästä säädetään yksityiskohtaisesti. Ilmanlaatatietojen on oltava yleisön saatavilla. Jos jokin tai jotkin raja- tai varoituskynnykset ylittyvät tai ovat vaarassa ylittyä, ilmanlaadun parantamiseksi tulee laatia joko ilmanlaatusuunnitelma tai lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma. Jäsenvaltioiden on määritettävä kansallinen väestön pienhiukkasaltistumisen vähennystavoite. Vähennystavoitteen määrittämisessä käytettävillä mittausasemilla on säädetty väestömäärään perustuva vähimmäislukumäärä. Jäsenvaltioiden tulee tehdä keskenään yhteistyötä ilman pilaantumisen vähentämiseksi.

Komission arvion mukaan ilmanlaatudirektiivin tavoitteet eivät kaikilta osin ole toteutuneet. Tämän vuoksi komissio on käynnistänyt ilmanlaatudirektiivin uudistamisen osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Kansallisen pienhiukkasaltistumisen arvioinnissa käytettävät mittausasemat

Ympäristönsuojelulain ympäristön tilan seurantaa koskevan 143 §:n 2 momentti sisältää pääkaupunkiseutuun kohdistetun velvollisuuden mitata alle 2,5 mikrometrin suuruisten hiukkasten, eli pienhiukkasten, pitoisuutta ilmassa jatkuvatoimisesti yhdellä pysyvästi sijoitetulla kaupungin yleistä ilmanlaatua edustavalla kaupunkitausta-asemalla. Säännöksellä on pantu täytäntöön ne ilmanlaatudirektiivin velvoitteet, jotka koskevat kansallisen pienhiukkasaltistuksen arvioinnissa käytettävien mittausasemien vähimmäislukumäärää. Ilmanlaatudirektiivin 15 artiklan ja liitteessä V olevan B jakson mukaan kansallisen pienhiukkasten vähennystavoitteen määrittämisessä käytettävien näytteenottoaikojen vähimmäismäärän on taajamissa ja muilla yli 100 000 asukkaan kaupunkialueilla oltava yksi näytteenottoaika miljoonaa asukasta kohden.

Ympäristönsuojelulain 143 §:n 2 momentista ei kuitenkaan nykytilanteessa ilmene kyseisen pääkaupunkiseutuun kohdistetun mittausvelvollisuuden yhteys kansallisen pienhiukkasaltistuksen arviointiin. Nykytilanteessa tämä yhteys ilmenee ilmanlaatuasetuksen 9 §:n sääntelystä. Siinä säädetään lain 143 §:n 2 momentissa tarkoitettua pääkaupunkiseudulla sijaitsevan kaupunkitausta-aseman mittaus tulosten perusteella vuosina 2010-2020 laskettavasta kansallisesta pienhiukkasaltistuksen pitoisuuskatosta vuodesta 2015 alkaen (20 µg/m³) sekä kansallisesta altistumisen vähennystavoitteesta vuosille 2010—2020 (nolla prosenttia). Ilmanlaatua koskevaan sääntelykokonaisuuteen perehtymätön henkilö voi nykytilanteessa, pelkästään lakitason säänte-

lyä lukemalla, saada virheellisen mielikuvan, että pienhiukkaspitoisuuksia ei tulisi lainkaan mitata muualla Suomessa kuin pääkaupunkiseudulla. Tämä ei pidä paikkaansa, sillä pienhiukkasille on ilmanlaatuasetuksessa säädetty ilmanlaatudirektiiviin perustuva raja-arvo. Pienhiukkaspitoisuuksien seuranta on tätä kautta osa kaikkien kuntien velvollisuutena ympäristönsuojelulain 143 §:n 1 momentin nojalla olevaa yleistä ilmanlaadun seurantaa.

Ympäristönsuojelulain 143 §:n 2 momentista ja ilmanlaatuasetuksen sääntelystä puuttuu nykytilanteessa myös ilmanlaatudirektiivin edellyttämä laskukaava, joka koskee kansallisen pienhiukkasaltistuksen arvioinnissa käytettävien mittausasemien vähimmäislukumäärää. Nykyinen 143 §:n 2 momentin mukainen pääkaupunkiseudulle sijoitettu yksi kaupunkitausta-asema vastasi laskukaavaa ilmanlaatudirektiiviä täytäntöön pantaessa ja se vastaa sitä edelleen. Täytäntöönpanosääntelyymme on siis sisällytetty ko. laskukaavan avulla saatu tulos, mutta ei itse laskukaavaa. Näin ollen täytäntöönpanosääntelyssämme ei myöskään huomioida tilannetta, jossa kyseiseen tarkoitukseen käytettävien kaupunkitausta-asemien lukumäärää tulisi tarvittaessa eli väestömäärän kasvaessa tarkistaa vastaamaan laskukaavaa. Laskukaava on selostettu ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanoon liittyneen ympäristönsuojelulain muutoksen perusteluissa (HE 200/2010 vp).

Kansallisen pienhiukkasaltistuksen arvioimiseen käytetty pääkaupungilla sijaitseva kaupunkitausta-asema sijaitsee Helsingissä Kallion kaupunkiosassa. Mittausasema on osa pääkaupunkiseudun laajaa ilmanlaadun mittausverkostoa.

Edellä selostetun perusteella ympäristönsuojelulain 143 §:n 2 momenttia ja ilmanlaatuasetuksen sääntelyä on syytä täsmentää edellä selostetuilta osin ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon täydentämiseksi.

3.2 Ilmanlaadun turvaamiseen liittyvät suunnitelmat ja valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen

Ympäristönsuojelulain 145 §:ssä säädetään kunnan velvollisuudesta laatia aluettaan koskeva keskipitkän tai pitkän aikavälin ilmansuojelusuunnitelma sekä tätä velvollisuutta koskevasta poikkeuksesta. Lisäksi pykälässä säädetään siitä, milloin ilmansuojelusuunnitelman laatiminen on harkinnanvaraista. Pykälä sisältää myös perussäännökset ilmansuojelusuunnitelman sisällöstä.

Ympäristönsuojelulain 145 §:n 1 momentin mukaan ilmansuojelusuunnitelman laatiminen on pakollista, jos ilman epäpuhtauksille ympäristönsuojelulain 141 §:n nojalla säädetty raja-arvo ylittyy tai on vaarassa ylittyä. Ilmansuojelusuunnitelma on laadittava raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi. Ilmansuojelusuunnitelmaa ei kuitenkaan tarvitse laatia, jos kyse on 148 §:ssä tarkoitettusta hengitettävälle hiukkasille (PM₁₀) säädettyjen raja-arvojen ylityksestä, joka johtuu katujen ja teiden talvikunnossapitoon liittyvästä hiekoituksesta tai suolauksesta aiheutuvasta hiukkaskuormituksesta. Näissä tilanteissa kunta voi laatia ilmansuojelusuunnitelman sijasta selvityksen ylityksestä, sen syistä ja toimista pitoisuuksien pienentämiseksi. Harkintansa mukaan kunta voi laatia ilmansuojelusuunnitelman myös otsonin tavoitteen saavuttamiseksi.

Ympäristönsuojelulain 145 §:n sääntely on osa ilmanlaatusuunnitelmia koskevien ilmanlaatudirektiivin 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden kansallista täytäntöönpanoa. Sääntely on myös osa teiden talvihiekoituksesta tai -suolauksesta johtuvia ylityksiä koskevien ilmanlaatudirektiivin 21 artiklassa tarkoitettujen velvoitteiden kansallista täytäntöönpanoa.

Kuitenkin ympäristönsuojelulain 145 §:n sääntelyn mukainen velvollisuus laatia ilmansuojelusuunnitelma tilanteessa, jossa raja-arvot ”ovat vaarassa ylittyä” on kansallinen tiukennus suhteessa ilmanlaatudirektiiviin.

Ympäristönsuojelulain 146 §:ssä säädetään kunnan velvollisuudesta laatia aluettaan koskeva lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma sekä tätä velvollisuutta koskevasta poikkeuksesta. Lisäksi pykälässä säädetään siitä, milloin lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatiminen on harkinnanvaraista. Pykälä sisältää myös perussäännökset lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman sisällöstä.

Ympäristönsuojelulain 146 §:n 1 momentin mukaan lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatiminen on pakollista, jos ilman epäpuhtauksille ympäristönsuojelulain 141 §:n nojalla säädetty rikkidioksidin tai typpidioksidin varoituskynnys ylittyy tai on vaarassa ylittyä. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma on laadittava ylityksen aiheuttaman vaaran vähentämiseksi ja ylityksen keston lyhentämiseksi.

Ympäristönsuojelulain 146 §:n sääntely on osa lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmia koskevien ilmanlaatudirektiivin 24 artiklassa tarkoitettujen velvoitteiden kansallista täytäntöönpanoa.

Ympäristönsuojelulain 211 a §:ssä säädetään valtioiden rajat ylittävistä ilman pilaantumisesta viittaamalla ilmanlaatudirektiivin 25 artiklaan. Mainitun artiklan mukaan EU:n jäsenvaltioiden on tehtävä toisten jäsenvaltioiden ja tarpeen mukaan myös muiden valtioiden kanssa yhteistyötä tilanteissa, joissa direktiiviin perustuva ilmanlaadun varoitus- tai tiedotuskynnys, raja- tai tavoitearvo tai pitkän aikavälin tavoite ylittyy merkittävän kaukokulkeuman vuoksi. Tähän yhteistyöhön kuuluu muun muassa velvollisuus laatia ja toimeenpanna tarvittaessa toisten jäsenvaltioiden kanssa yhteisiä 23 artiklan mukaisia ilmanlaatusuunnitelmia ja 24 artiklan mukaisia lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmia. Ympäristönsuojelulain 211 a §:n mukaan ympäristöministeriö huolehtii ilmalaatudirektiivin 25 artiklan mukaisista tehtävistä.

Ympäristönsuojelulain 211 a §:ssä ei huomioida lain 145 §:ssä ja 146 §:ssä kunnille säädettyä velvollisuutta laatia ilmanlaadun turvaamiseksi suunnitelmia raja-arvojen ja varoituskynnysten ylittyessä. Toisaalta myöskään ympäristönsuojelulain 145 §:ssä ja 146 §:ssä ei huomioida lain 211 a §:ää. Näin ollen ympäristöministeriön ja kuntien velvollisuuksia ja toimivaltuuksia ei nykytilanteessa ole riittävän täsmällisesti määritelty erityisesti ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan edellyttämien toisten jäsenvaltioiden kanssa laadittavien yhteisten ilmanlaadun turvaamiseen liittyvien suunnitelmien valmistelussa ja toimeenpanossa.

Ympäristönsuojelulain 145 §:n ja 146 §:n mukaisten suunnitelmien laatimiskynnys on Suomessa ylittynyt vain harvoin. Pakollinen ilmansuojelusuunnitelma on laadittu vain pääkaupunkiseudulla, jossa typpidioksidin (NO₂) vuosiraja-arvo on ylittynyt Helsingin kantakaupungissa. Ensimmäinen tähän liittyvä ilmansuojelusuunnitelma laadittiin vuosille 2008—2016⁴. Voimassa oleva Helsingin kaupungin ilmansuojelusuunnitelma kattaa vuodet 2017—2024⁵. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma on laadittu rikkidioksidin varoituskynnyksen ollessa vaarassa ylittyä Harjavallassa vuonna 2022⁶. Ympäristönsuojelulain 211 a §:n soveltamiskynnys ei

⁴ [linkki ilmansuojelun toimintaohjelmaan](#)

⁵ [linkki ilmansuojelusuunnitelmaan](#)

⁶ [linkki lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmaan](#)

Suomessa ole ylittynyt kertaakaan, eikä Suomi ole myöskään kertaakaan ole vastaanottanut toiselta jäsenvaltiolta esimerkiksi pyyntöä ryhtyä valmistelemaan yhteistä ilmanlaadun turvaamiseen liittyvää suunnitelmaa.

Ympäristönsuojelulain 145 §:ää, 146 §:ää ja 211 a §:ää on syytä täsmentää edellä selostetuilta osin ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon täydentämiseksi. Täsmennysvelvollisuutta ei poista se seikka, että mainittuja säännöksiä on sovellettu käytännössä vain harvoin tai ei lainkaan.

3.3 Eräät ilmanlaatuasetuksen säännökset

Myös ilmanlaatuasetuksen sääntelyssä on nykytilanteessa eräitä säännöksiä, jotka eivät täysin vastaa ilmanlaatudirektiivin vaatimuksia. Ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon täydentämiseksi ilmanlaatuasetukseen sisältyvää epäpuhtauden pitoisuuteen liittyvän kriittisen tason määritelmää on täydennettävä. Lisäksi ilmanlaatuasetukseen sisältyviä säännöksiä, jotka koskevat pitkän ajan tavoitteita otsonille sekä ilmanlaatu tietojen julkaisemista ja niistä tiedottamista on eräiltä osin täydennettävä ja selkiytettävä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Keskeiset ehdotukset on kuvattu esityksen pääasiallisessa sisällössä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksessä tarkoitetuilla laki- ja asetustason muutoksilla saatettaisiin kansallinen lainsäädäntö vastaamaan nykyistä täsmällisemmin ilmanlaatudirektiivin sääntelyä. Vaikka voimassa olevan lainsäädännön terminologia ja sanamuodot eivät eräiltä osin täysin vastaa ilmanlaatudirektiivin sääntelyä, ei tämä ole käytännössä estänyt tai heikentänyt ilmanlaatudirektiivin tavoitteiden toteutumista Suomessa.

Kansallisen pienhiukkasaltistuksen arvioimiseen käytetty pääkaupungilla sijaitseva kaupunkitausta-asema sijaitsee Helsingissä Kallion kaupunkiosassa. Mittausasema on osa pääkaupunkiseudun ilmanlaadun mittausverkostoa, johon kuuluu lukuisia mittausasemia. Tämä pääkaupunkiseudulla sijaitseva yksi kaupunkitausta-asema vastasi ilmanlaatudirektiivin mukaista kansallisen pienhiukkasaltistuksen arvioimiseen käytettävien kaupunkitausta-asemien vähimmäislukumäärää direktiiviä täytäntöön pantaessa ja se vastaa sitä edelleen. Uusi velvollisuus tarkistaa kyseiseen tarkoitukseen käytettävien kaupunkitausta-asemien lukumäärää tarvittaessa vastaamaan ilmanlaatudirektiivissä edellytettyä väestömäärään perustuvaa vähimmäislukumäärää ei siten aiheuttaisi välitöntä velvollisuutta lisätä kaupunkitausta-asemien lukumäärää Suomessa. Jos kyseisiä kaupunkitausta-asemia joudutaan väestömäärän merkittävän kasvun vuoksi joskus tulevaisuudessa lisäämään, aiheutuisi tästä kustannuksia, joiden suuruuteen vaikuttaisi Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymältä (HSY) saadun arvion mukaan merkittävällä tavalla se, voitaisiinko hyödyntää jo olemassa olevaa muita ilman epäpuhtauspitoisuuksia mittaavaa asemaa, vai jouduttaisiinko perustamaan kokonaan uusi asema. Ensimmäisessä tilanteessa kokonaiskustannukset olisivat arviolta 12 000 euroa vuodessa. Tässä tilanteessa pelkästään täydennettäisiin jo olemassa olevan aseman mittalaitteistoa uudella pienhiukkasmittauslaitteella, jonka hankintahinta on noin 25 000 euroa. Tätä tilannetta koskeva kokonaiskustannusarvio sisältää uudesta pienhiukkasmittauslaitteesta ja sen ylläpidosta aiheutuvat kustannukset huomioiden kirjanpidolliset hankintamenopoistot seitsemältä vuodelta. Jälkimmäisessä tilanteessa kokonaiskustannukset olisivat arviolta 450 000 euroa ensimmäisenä vuonna. Tästä summasta

kaikkien kyseisellä uudella mittausasemalla tarvittavien mittalaitteiden osuus olisi 200 000 euroa kirjanpidollisia hankintamenopoistoja huomioimatta. Mittalaitteita tarvittaisiin useita ilman epäpuhtauspitoisuuksia varten, sillä uutta asemaa ei pääsääntöisesti perusteta mittaamaan vain ja ainoastaan ilman pienhiukkaspitoisuuksia. Loppuosa kokonaiskustannusarviosta koostuu aseman rakentamiseen ja sijoitukseen sekä uuden aseman tulosten raportointiin ja viestimiseen liittyvistä kuluista.

Valtioiden rajat ylittävään ilman pilaantumiseen liittyviä yhteistyövelvoitteita ei ole tähän mennessä sovellettu Suomessa kertaakaan. Yhteistyövelvoitteiden soveltamiskynnys on Suomen ilmanlaatuutilanne huomioon ottaen verrattain korkea. Lisäksi naapurissa olevien jäsenvaltioiden kanssa laadittavien yhteisten ilmanlaadun turvaamista koskevien suunnitelmien valmistelun aloittamiseen liittyy ilmanlaatudirektiivin sanamuodon perusteella myös tapauskohtaisesti tehtävä tarpeellisuusarviointi. Näin ollen esityksessä tarkoitetuilla valtioiden rajat ylittävään ilman pilaantumiseen liittyvillä täsmennyksillä ei olisi ainakaan välittömiä vaikutuksia ilmanlaatuun tai kuntien ja ympäristöministeriön työmäärään. Osana täsmennyksiä kunnille säädettäisiin uutena tehtävänä velvollisuus ilmoittaa ympäristöministeriölle tilanteista, joissa niiden alueella ilmenevä laatuvaatimusten – tai tavoitteiden ylittyminen aiheutuu merkittävän kaukokulkeuman vuoksi. Tästä ilmoitusvelvollisuudesta kunnille käytännössä aiheutuvaa työmäärää on mahdollonta arvioida täsmällisesti, mutta joka tapauksessa se hoidettaisiin olemassa olevilla henkilöstövoimavaroilla. Ympäristöministeriölle täsmennykset eivät tarkoittaisi merkittävää työmäärän lisäystä, koska sillä on jo nykyisen lainsäädännön mukaan johtava rooli valtioiden rajat ylittävään ilman pilaantumiseen liittyvän yhteistyön toteuttamisessa. Siitä, miten paljon työtä esimerkiksi yhteisten ilmanlaadun turvaamiseksi laadittavien suunnitelmien valmisteleminen ja toimeenpanosta käytännössä aiheutuu, ei ole käytännön kokemusta. Jos valtioiden rajat ylittävään ilman pilaantumiseen liittyviä yhteistyövelvoitteita joskus ympäristöministeriön johdolla sovellettaisiin, voisi tästä aiheutua myönteisiä vaikutuksia ilmanlaatuun tietyin edellytyksin. Myönteisiä vaikutuksia voisi aiheutua, jos naapurissa olevien jäsenvaltioiden kanssa onnistuttaisiin sopimaan sellaisista kulloinkin kyseessä olevan epäpuhtauspitoisuuden kaukokulkeumaa vähentävistä toimista, jotka olisivat kaikkien osapuolten kannalta sekä tosiasiallisesti tehokkaita että oikeudellisesti päteviä, ja joita ei vielä edellytetä Euroopan unionin lainsäädännössä.

5 EU-säädöksen täytäntöönpanosäätelystä Ruotsissa

Ruotsissa ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon kannalta keskeinen säädös on ilmanlaatuasetus (Luftkvalitetsförordning, 2010:477)⁷. Ilmanlaatuasetuksen säätelyn mukaan kunnilla ja Ruotsin ympäristönsuojeluvirastolla (Naturvårdsverket) on keskeinen rooli ilmanlaadun seurannassa. Kuntien tulee ilmoittaa Ruotsin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja lääninhallitukselle, jos niiden alueella ilmanlaatu normien mukainen saastetaso on vaarassa ylittyä. Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto seuraa kuntien ko. ilmoitusten ja itse harjoittamansa ilmanlaadun seurannan perusteella tarvetta laatia toimenpideohjelma ilmanlaadun turvaamiseksi. Toimenpideohjelman sisältövaatimukset perustuvat selvästi ilmanlaatudirektiivin 23 artiklaan. Jos tällainen tarve ilmenee, tulee Ruotsin ympäristönsuojeluviraston raportoida asiasta lääninhallitukselle, jonka tehtävänä on joko itse laatia toimenpideohjelma tai antaa kyseinen tehtävä yhdelle tai useammalle kunnalle. Kuitenkin jos kyse on ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan soveltamisalaan kuuluvasta merkittävästä kaukokulkeumaan liittyvästä tilanteesta, tulee Ruotsin ympäristönsuojeluviraston raportoida asiasta maan hallitukselle, jolla on tämän jälkeen toimivalta käsitellä asiaa ja ryhtyä valmistelemaan esimerkiksi toisten jäsenvaltioiden kanssa yhteisiä toimenpideohjelmaa.

⁷ [linkki säädökseen](#)

Ruotsin viranomaisilta saadun tiedon mukaan hallitus todennäköisesti siirtäisi yhteisten toimenpideohjelmien valmistelutoimivallan Ruotsin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kyseisen sääntelyn soveltamisesta ei kuitenkaan ole käytännön kokemusta myöskään Ruotsissa.

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimisvelvollisuus on jaettu kuntien ja Ruotsin ympäristönsuojeluviranomaisen kesken. Kunnilla on toimivalta laatia kyseinen suunnitelma rikki-dioksidi - tai typpidioksidin varoituskyynyksen ollessa vaarassa ylittyä. Ruotsin ympäristönsuojeluviranomaisella on toimivalta laatia kyseinen suunnitelma otsonin varoituskyynyksen ollessa vaarassa ylittyä. Lyhyen aikavälin suunnitelman sisältövaatimukset on säädetty viittaamalla suoraan ilmanlaatudirektiivin 24 artiklaan. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmia koskevan sääntelyn yhteydessä ei ole erikseen huomioitu ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan soveltamisalaan kuuluvia tilanteita.

6 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi ja luonnos ilmanlaatuasetuksen muuttamiseksi olivat lausunnoilla 14.10.—28.10.2022. Lausuntoja saatiin vain muutama.⁸

Pääosa lausuntopalautteesta oli myönteistä. Kriittistä palautetta saatiin ensinnäkin valtioiden rajat ylittävää ilman pilaantumista koskevasta ehdotuksesta (lain 211 a §). Keskeinen kriittisessä palautteessa esiin tuotu näkemys oli, että erityisesti toisten jäsenvaltioiden kanssa laadittavien yhteisten ilmanlaatuun liittyvien suunnitelmien valmisteluun liittyviä toimivaltakysymyksiä kunnan ja ympäristöministeriön välillä tulisi edelleen täsmentää, sillä kunnalla ei liene toimivaltaa tehdä sitoumuksia, jotka kohdistuvat muihin tahoihin kuin siihen itseensä (esimerkiksi valtioon). Tällaisten yhteisten suunnitelmien oikeudellista luonnetta olisi myös hyvä arvioida esityksessä. Kriittisessä palautteessa tuotiin esiin myös, että raja-arvojen ja varoituskyynysten ylityksiin liittyvän yhteistyön lisäksi ehdotuksessa tulisi huomioida tarkemmin myös muiden ilmanlaatuvaatimusten ja – tavoitteiden ylityksiin liittyvä yhteistyö. Lisäksi kriittisessä palautteessa tuotiin esiin, että ehdotus sisältää useita direktiivi viittauksia, joiden sisällöllinen merkitys vaikuttaa jäävän varsin vähäiseksi ja jotka toisaalta vaikeuttavat sääntelyn ymmärrettävyyttä. Jatkovalmistelussa olisi syytä pyrkiä karsimaan tarpeettomat direktiivi viittaukset ja muutenkin arvioida käytettyä tekniikkaa perustuslakivaliokunnan kannanotot (PeVL 5/2013 vp ja PeVL 34/2022 vp) huomioiden.

Kriittistä palautetta saatiin myös pienhiukkaspitoisuuksien mittausvelvollisuutta koskevaan sääntelyyn tehtävien muutosten esitystavasta (lain 143 §:n 2 momentti). Kriittisen palautteen mukaan muutosten myötä momentista ilmeni sekä nykyinen laskukaavan perusteella edellytettävä kaupunkitausta-asemien lukumäärä (yksi) että myös laskukaava. Laskukaava perustuu väestömäärään. Näin ollen väestömäärän muuttuessa laskukaavan perusteella edellytettävä kaupunkitausta-asemien määrä saattaa myös muuttua. Tämän vuoksi esityksen sääntelytapa saattaa johtaa siihen lopputulokseen, että momentin eri virkkeet ovat keskenään ristiriidassa siinä tilanteessa, että väestömäärä muuttuu siten, että laskukaavan perusteella kaupunkitausta-asemia tulisi olla enemmän kuin yksi. Näin ollen kaupunkitausta-asemien määrä tulisi ilmaista säännöksessä toisella tavalla.

Yhdessä lausunnossa todettiin myös, että esitysluonnoksesta jää jossain määrin epäselväksi se, seuraisiko ehdotuksista kunnille uusia tai aikaisempaa laajempia tehtäviä.

⁸ [linkki lausuntopalveluun](#)

Jatkovalmistelussa esitystä muutettiin lausuntopalautteen perusteella. Merkittävimmät muutokset kohdistuivat valtioiden rajat ylittävää ilman pilaantumista koskevaan ehdotukseen.

7 Säännöskohtaiset perustelut

143 §. Ympäristön tilan seuranta. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin eräitä muutoksia, jotka olisivat osa ilmanlaatudirektiivin 15 artiklan ja liitteessä V olevan B jakson täytäntöönpanon täydentämistä. Momentissa täsmennettäisiin, että siinä säädetty pääkaupunkiseutuun kohdistettu pienhiukkaspitoisuuksien mittausvelvollisuus liittyy kansallisen pienhiukkasaltistuksen arviointiin. Nykyisin tämä liittyy ilmenee pelkästään ilmanlaatuasetuksen sääntelystä. Lisäksi momenttiin lisättäisiin velvollisuus tarkistaa kansallisen pienhiukkasaltistuksen arviointiin käytettävien kaupunkitausta-asemien lukumäärää tarvittaessa pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa vastaamaan ilmanlaatudirektiivissä edellytettyä väestömäärään perustuvaa vähimmäislukumäärää. Ilmanlaatudirektiivin 15 artiklan ja liitteessä V olevan B jakson mukainen laskukaava ko. kaupunkitausta-asemien vähimmäislukumäärän laskemiseksi sisällytettäisiin ilmanlaatuasetukseen. Nykyinen 2 momentissa säädetty pääkaupunkiseudulle sijoitettu yksi kaupunkitausta-asema vastasi kyseistä laskukaavaa ilmanlaatudirektiiviä täytäntöön pantaessa ja se vastaa sitä edelleen. Tilanne saattaa muuttua, jos väestömäärä Suomessa merkittävästi kasvaa, Laskukaava on selostettu ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanoon liittyneen ympäristönsuojelulain muutoksen perusteluissa (HE 200/2010 vp).

145 §. Ilmansuojelusuunnitelma. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös, joka velvoittaisi ilmansuojelusuunnitelman laatimiseen velvollisen kunnan huomioimaan valtioiden rajat ylittävää ilman pilaantumista koskevan 211 a §:n sääntelyn niissä tilanteissa, joissa raja-arvon ylittyminen aiheutuu merkittävän kaukokulkeuman vuoksi. Yhdessä 211 a §:n muutosten kanssa lisäys olisi osa ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan täytäntöönpanon täydentämistä. Tarkoitus on, että 211 a §:n soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa kunnan laatiman suunnitelman sijasta harkittaisiin mahdollisuutta tehdä yhteinen suunnitelma sen naapurissa olevan jäsenvaltion kanssa, jonka alueelta raja-arvon ylityksen aiheuttanut merkittävä kaukokulkeuma on peräisin.

146 §. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös, joka velvoittaisi lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman laatimiseen velvollisen kunnan huomioimaan valtioiden rajat ylittävää ilman pilaantumista koskevan 211 a §:n sääntelyn niissä tilanteissa, joissa varoituskynnyksen ylittyminen aiheutuu merkittävän kaukokulkeuman vuoksi. Yhdessä 211 a §:n muutosten kanssa lisäys olisi osa ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan täytäntöönpanon täydentämistä. Tarkoitus on, että 211 a §:n soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa kunnan laatiman suunnitelman sijasta harkittaisiin mahdollisuutta tehdä yhteinen suunnitelma sen naapurissa olevan jäsenvaltion kanssa, jonka alueelta varoituskynnyksen ylityksen aiheuttanut merkittävä kaukokulkeuma on peräisin.

211 a §. Valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen. Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan osana ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan täytäntöönpanon täydentämistä. Keskeinen muutos olisi, että pykälässä täsmennettäisiin kuntien ja ympäristöministeriön velvollisuuksia ja toimivaltuuksia pykälän soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa. Suomen itse toiselle jäsenvaltiolle tekemän yhteistyöaloitteen lisäksi pykälässä säädettäisiin jatkossa myös tilanteesta, jossa Suomi itse vastaanottaa toiselta jäsenvaltiolta yhteistyöaloitteen.

Pykälän 1 momentti koskisi lain 144 §:n nojalla ilmanlaadun turvaamisesta alueellaan vastuussa olevaa kuntaa. Kunnan tehtävän olisi ilmoittaa ympäristöministeriölle, jos jokin ilmanlaadulle säädetty laatuvaatimus- tai tavoite ylittyy merkittävän kaukokulkeuman vuoksi. Koska ilmanlaadun seuraaminen suhteessa säädettyihin ilmanlaatuvaatimuksiin ja — tavoitteisiin on kuntien

lakisääteinen velvollisuus, on kunnissa myös paras tieto siitä, mistä syystä laatuvaatimusten ja – tavoitteiden ylitykset kulloinkin johtuvat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä yleisistä toimista, joihin ympäristöministeriön tulisi kunnan ilmoituksen perusteella ryhtyä, kun kyse olisi mistä tahansa ilmanlaatuvaatimuksen tai - tavoitteen ylityksestä. Pykälän asiasisältö perustuisi ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan 1 kohtaan (yhteistyövelvollisuus), 25 artiklan 2 kohtaan (velvollisuus kutsua komissio mukaan yhteistyöhön) ja 25 artiklan 4 kohtaan (velvollisuus tiedottaa toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle). Tarkoitus on, että naapurina olevan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen hoitaisi ympäristöministeriön yhteydenoton perusteella ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan 4 kohdan tarkoittaman tiedottamisen yleisölle omassa valtiossaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä lisätoimista, joihin ympäristöministeriön tulisi kunnan ilmoituksen perusteella ryhtyä, kun kyse olisi ilmanlaatuvaatimukseen kuuluvien raja-arvojen tai varoituskynnysten ylityksestä. Momentissa viitattaisiin suoraan ilmanlaatudirektiivin 23 ja 24 artikloihin merkkinä siitä, että näissä tilanteissa tulisi kunnan oman ilmanlaadun turvaamiseksi laadittavan ilmansuojelusuunnitelman tai lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman sijasta harkita Suomen ja naapurissa olevan jäsenvaltion kanssa laadittavan ja toimeenpantavan yhteisen suunnitelman valmistelua. Kunnalla ei ole toimivaltaa tehdä sitoumuksia, jotka kohdistuvat muihin tahoihin kuin siihen itseensä (esimerkiksi valtioon), joten toimivalta tällaisen yhteisen suunnitelman valmisteluun Suomen puolesta olisi ympäristöministeriöllä. Ympäristöministeriön tulisi kuitenkin kuulla kuntaa ennen kuin se aloittaisi yhteisen suunnitelman valmistelun. Kuulemisella pyrittäisiin ensisijaisesti arvioimaan käytännön mahdollisuuksia vaikuttaa kulloinkin kyseessä olevan epäpuhtauden kaukokulkeumaan yhteisen suunnitelman avulla. Pykälän asiasisältö perustuisi ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan 1 kohtaan (yhteinen ilmanlaatusuunnitelma) ja 25 artiklan 3 kohtaan (yhteinen lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma). Naapurissa olevan jäsenvaltion kanssa laadittavan suunnitelman oikeudellinen luonne määräytyisi tapauskohtaisesti eli ottaen huomioon suunnitelman sisältö. Harkittavaksi voisivat tulla ainakin valtiosopimus tai kansainvälinen hallintosopimus.

Pykälän 3 momentissa suoraa viittausta ilmanlaatudirektiivin 23 ja 24 artikloihin voitaisiin pitää hyväksyttävänä, sillä käytännössä niitä soveltaisi Suomessa vain yksi toimija eli ympäristöministeriö.

Pykälän 4 momentin mukaan ympäristöministeriö olisi toimivaltainen viranomainen tekemään Suomen puolesta yhteistyötä, jos toinen jäsenvaltio tekisi Suomelle asiaa koskevan aloitteen ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan perusteella. Tämä tarkoittaisi, että ympäristöministeriö huolehtisi myös toisen jäsenvaltion aloitteeseen perustuvaan yhteistyöhön liittyvästä yleisön tiedottamisesta Suomessa. Yleisölle tiedottamisesta säädetään ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan 4 kohdassa, jossa säädetään myös tiedottamisesta toisen jäsenvaltioon toimivaltaiselle viranomaiselle. Säännös, jonka mukaan yleisölle tiedottaminen Suomessa on hoidettava yleisen tietoverkon välityksellä olisi kansallinen täsmennys, joka sisältyy jo nykyiseen 211 a §:ään.

Pykälän 5 momentin mukaan ympäristöministeriön tulisi pyrkiä tekemään tarvittaessa yhteistyötä myös naapurina olevien Euroopan unioniin kuulumattomien maiden kanssa niissä tilanteissa, joissa on kyse 2 momentissa tarkoitettusta naapurina olevan jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille tiedottamisesta ja 3 momentissa tarkoitettujen naapurina olevan jäsenvaltion kanssa yhteisten suunnitelmien laatimisesta. Pykälän asiasisältö perustuisi ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan 5 kohtaan.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon täydentämiseksi tarvittava direktiivin 15 artiklan ja liitteessä V olevan B jakson mukainen laskukaava kansallisen pienhiukkasaltistuksen arviointiin käytettävien kaupunkitausta-asemien vähimmäislukumäärän laskemiseksi sisällytettäisiin ilmanlaatuasetukseen. Tämä toteutettaisiin ympäristönsuojelulain 143 §:n 6 momentin (ympäristön tilan seuranta) valtuussäännöksen nojalla.

Ilmanlaatuasetukseen sisällytettäisiin myös edellä kohdassa 3.1. selostetut ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanon täydentämiseksi tarvittavat täsmennykset. Ne toteutettaisiin ympäristönsuojelulain 141 §:n 2 momentin (ilmanlaatu) ja 143 §:n 6 momentin (ympäristön tilan seuranta) valtuussäännösten nojalla.

9 Voimaantulo

Komission Suomea vastaan aloittaman rikkomusmenettelyn vuoksi laki tulisi saada voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen, kuitenkin viimeistään keväällä 2023.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitys on merkityksellinen perustuslain 121 §:n ja perustuslain 20 §:n 2 momentin kannalta.

Perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Voimassa olevassa ympäristönsuojelulaissa on jo säädetty kunnille velvollisuus laatia ilmansuojelusuunnitelma tai lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma tilanteissa, joissa jokin ilmanlaatuasetuksen mukainen ilmanlaadun raja-arvo tai varoituskynnys ylittyy tai on vaarassa ylittyä. Ehdotetussa laissa säädettäisiin kunnille uutena tehtävänä velvollisuus ilmoittaa ympäristöministeriölle tilanteista, joissa niiden alueella ilmenevä ylittyminen aiheutuu merkittävän kaukokulkeuman vuoksi, eli jotka liittyvät valtioiden rajat ylittävään ilman pilaantumiseen.

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Kyse on ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan vaikuttavasta säännöksestä (HE 309/1993 vp). Säännöksessä ympäristön terveellisyyden vaatimus on ymmärrettävä laajasti. Ihmisten elinympäristön tulee olla sillä tavoin elinkelpoinen, ettei sen tila aiheuta välittömästi tai välillisesti ihmisille sairastumisriskiä. Toisaalta ympäristön tilalle on asetettava pidemmällekin meneviä vaatimuksia. Terveellisyyteen sisältyy esimerkiksi ainaikin tietynasteinen ympäristön viihtyisyyden ulottuvuus (HE 309/1993 vp).

Kansallisen pienhiukkasaltistuksen vähennystavoitteen määrittelyyn liittyvää ilmanlaadun seurantaa ja valtioiden rajat ylittävää ilman pilaantumista koskevien säännösten asiasisältö liittyy ilmanlaadun turvaamiseen. Kyse on siis terveellisen ympäristön turvaamiseen liittyvästä sääntelystä. Näin ollen ehdotetussa laissa mainittuihin säännöksiin tehtävät täsmennykset ovat samalla osa sitä aineellista lainsäädäntöä, joiden kautta perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetty ympäristöperusoikeus toteutuu.

Edellä selostetun perusteella esitys on sopusoinnussa perustuslain kanssa ja siihen sisältyvä laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Koska ilmanlaatudirektiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 143 §:n 2 momentti, 145 §:n 1 momentti, 146 §:n 1 momentti ja 211 a §, sellaisina kuin niistä ovat 145 §:n 1 momentti ja 211 a § laissa 1068/2016 sekä 143 §:n 2 momentti laissa 49/2019, seuraavasti

143 §

Ympäristön tilan seuranta

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään kunnan seurantavelvollisuudesta, pääkaupunkiseudulla ympäristön tilan seurantaan kuuluvasta ilmanlaadun seurannasta huolehtivat Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa yhdessä. Alle 2,5 mikrometrin suuruisten hiukkasten (*pienhiukkaset*) pitoisuutta ilmassa on pääkaupunkiseudulla seurattava jatkuvatoimisesti yhdellä pysyvästi sijoitetulla kaupungin yleistä ilmanlaatua edustavalla kaupunkitausta-asemalla kansallisen pienhiukkasaltistuksen arvioimiseksi. Tähän tarkoitukseen käytettävien kaupunkitausta-asmien lukumäärää on pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa tarvittaessa tarkistettava, jotta se vastaa ilmanlaadusta ja sen parantamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2008/50/EY), jäljempänä *ilmanlaatudirektiivi*, edellytettyä väestömäärään perustuvaa vähimmäislukumäärää.

145 §

Ilmansuojelusuunnitelma

Jos ilman epäpuhtauksille 141 §:n nojalla säädetty raja-arvo ylittyy tai on vaarassa ylittyä, kunnan on laadittava keskipitkän tai pitkän aikavälin ilmansuojelusuunnitelma raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi. Ilmansuojelusuunnitelmaa ei tarvitse laatia, jos kyse on 148 §:ssä tarkoitettusta hengitettävälle hiukkasille (PM₁₀) säädettyjen raja-arvojen ylityksestä tai sen vaarasta. Harkintansa mukaan kunta voi laatia ilmansuojelusuunnitelman myös otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi. Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta raja-arvon ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista sekä muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

146 §

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma

Jos rikkidioksidin tai typpidioksidin 141 §:n nojalla säädetty varoituskynnys ylittyy tai on vaarassa ylittyä, kunnan on laadittava lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ylityksen aiheuttaman vaaran vähentämiseksi ja ylityksen keston lyhentämiseksi. Otsonin varoituskynnyksen ylityessä tai ollessa vaarassa ylittyä kunnan tulee laatia lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ainoastaan, jos siten voidaan vähentää ylityksen vaaraa, kestoja tai vakavuutta. Harkintansa mukaan kunta voi laatia lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman myös raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi sekä otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi. Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta varoituskynnyksen ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista ja muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.

211 a §

Valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen

Jos tämän lain nojalla annettu ilmanlaadun varoitus- tai tiedotuskynnys, raja- tai tavoitearvo tai pitkän aikavälin tavoite ylittyy Suomessa merkittävän kaukokulkeuman vuoksi, ilmanlaadun turvaamisesta alueellaan 144 §:n nojalla vastuussa olevan kunnan on ilmoitettava ylityksestä ympäristöministeriölle.

Ympäristöministeriön on kunnan ilmoituksen perusteella aloitettava ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan mukainen yhteistyö ylityksen poistamiseksi sen naapurina olevan jäsenvaltion kanssa, josta kaukokulkeuma on peräisin. Ympäristöministeriön on huolehdittava ylitykseen liittyvästä tiedottamisesta kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sekä Euroopan unionin komission kutumisesta mukaan yhteistyöhön.

Raja- arvon tai varoituskynnyksen ylitykseen liittyvässä tilanteessa ympäristöministeriön on kuntaa kuultuaan tarvittaessa ryhdyttävä toimiin kyseisen jäsenvaltion kanssa laadittavan yhteisen ilmanlaatudirektiivin 23 artiklan tai 24 artiklan mukaisen suunnitelman valmistelemiseksi ja toimeenpanemiseksi.

Ympäristöministeriö on toimivaltainen viranomainen tekemään yhteistyötä toisen jäsenvaltion tekemän ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan perustuvan aloitteen perusteella ja huolehtimaan tällaiseen yhteistyöhön liittyvästä yleisölle tiedottamisesta Suomessa. Yleisölle tiedottaminen Suomessa on toteutettava yleisen tietoverkon välityksellä.

Ympäristöministeriön on huolehdittava siitä, että 2 momentissa tarkoitettussa tiedottamisessa ja 3 momentissa tarkoitettuja yhteisiä suunnitelmia laadittaessa pyritään tarvittaessa tekemään yhteistyötä myös Euroopan unioniin kuulumattomien naapurina olevien valtioiden kanssa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 5.1.2023

Pääministeri

Sanna Marin

Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 143 §:n 2 momentti, 145 §:n 1 momentti, 146 §:n 1 momentti ja 211 a §, sellaisina kuin niistä ovat 145 §:n 1 momentti ja 211 a § laissa 1068/2016 sekä 143 §:n 2 momentti laissa 49/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

143 §

143 §

Ympäristön tilan seuranta

Ympäristön tilan seuranta

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään kunnan seurantavelvollisuudesta, pääkaupunkiseudulla ympäristön tilan seurantaan kuuluvasta ilmanlaadun seurannasta huolehtivat Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa yhdessä. Alle 2,5 mikrometrin suuruisten hiukkasten pitoisuutta ilmassa on pääkaupunkiseudulla seurattava jatkuvatoimisesti yhdellä pysyvästi sijoitetulla kaupungin yleistä ilmanlaatua edustavalla kaupunkitausta-aseamalla.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään kunnan seurantavelvollisuudesta, pääkaupunkiseudulla ympäristön tilan seurantaan kuuluvasta ilmanlaadun seurannasta huolehtivat Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa yhdessä. Alle 2,5 mikrometrin suuruisten hiukkasten (**pienhiukkaset**) pitoisuutta ilmassa on pääkaupunkiseudulla seurattava jatkuvatoimisesti yhdellä pysyvästi sijoitetulla kaupungin yleistä ilmanlaatua edustavalla kaupunkitausta-aseamalla *kansallisen pienhiukkasaltituksen arvioimiseksi. Tähän tarkoitukseen käytettävien kaupunkitausta-asemien lukumäärää on pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa tarvittaessa tarkistettava, jotta se vastaa ilmanlaadusta ja sen parantamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2008/50/EY), jäljempänä **ilmanlaatudirektiivi**, edellytettyä väestömäärään perustuvaa vähimmäislukumäärää.*

145 §

145 §

Ilmansuojelusuunnitelma

Ilmansuojelusuunnitelma

Jos ilman epäpuhtauksille 141 §:n nojalla säädetty raja-arvo ylittyy tai on vaarassa ylitt-

Jos ilman epäpuhtauksille 141 §:n nojalla säädetty raja-arvo ylittyy tai on vaarassa ylitt-

tyä, kunnan on laadittava keskipitkän tai pitkän aikavälin ilmansuojelusuunnitelma raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi. Ilmansuojelusuunnitelmaa ei tarvitse laatia, jos kyse on 148 §:ssä tarkoitettusta hengitettävälle hiukkasille (PM₁₀) säädettyjen raja-arvojen ylityksestä tai sen vaarasta. Harkintansa mukaan kunta voi laatia ilmansuojelusuunnitelman myös otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi.

tyä, kunnan on laadittava keskipitkän tai pitkän aikavälin ilmansuojelusuunnitelma raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi. Ilmansuojelusuunnitelmaa ei tarvitse laatia, jos kyse on 148 §:ssä tarkoitettusta hengitettävälle hiukkasille (PM₁₀) säädettyjen raja-arvojen ylityksestä tai sen vaarasta. Harkintansa mukaan kunta voi laatia ilmansuojelusuunnitelman myös otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi. *Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta raja-arvon ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista sekä muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.*

146 §

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma

Jos rikkidioksidin tai typpidioksidin 141 §:n nojalla säädetty varoituskynnys ylittyy tai on vaarassa ylittyä, kunnan on laadittava lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ylityksen aiheuttaman vaaran vähentämiseksi ja ylityksen keston lyhentämiseksi. Otsenin varoituskynnyksen ylittyessä tai ollessa vaarassa ylittyä kunnan tulee laatia lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ainoastaan, jos siten voidaan vähentää ylityksen vaaraa, kestoja tai vakavuutta. Harkintansa mukaan kunta voi laatia lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman myös raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi sekä otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi.

146 §

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma

Jos rikkidioksidin tai typpidioksidin 141 §:n nojalla säädetty varoituskynnys ylittyy tai on vaarassa ylittyä, kunnan on laadittava lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ylityksen aiheuttaman vaaran vähentämiseksi ja ylityksen keston lyhentämiseksi. Otsenin varoituskynnyksen ylittyessä tai ollessa vaarassa ylittyä kunnan tulee laatia lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma ainoastaan, jos siten voidaan vähentää ylityksen vaaraa, kestoja tai vakavuutta. Harkintansa mukaan kunta voi laatia lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman myös raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi sekä otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi. *Jos kyse on 211 a §:n tarkoittamasta merkittävän kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneesta varoituskynnyksen ylityksestä, sovelletaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään toisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa laadittavista yhteisistä suunnitelmista ja muusta yhteistyöstä toisten jäsenvaltioiden ja muiden valtioiden kanssa.*

211 a §

211 a §

*Valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen**Valtioiden rajat ylittävä ilman pilaantuminen*

Jos ilmanlaadusta ja sen parantamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2008/50/EY perustuva ilmanlaadun varoitus- tai tiedotuskynnys, raja- tai tavoitearvo tai pitkän aikavälin tavoite ylittyy Suomessa tai Euroopan unionin toisessa jäsenvaltiossa merkittävän kaukokulkeuman vuoksi, noudatetaan, mitä direktiivin 25 artiklassa säädetään valtioiden rajat ylittävästä ilman pilaantumisesta. Ympäristöministeriö tekee yhteistyötä muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ja Euroopan komission kanssa direktiivin 25 artiklan 1—4 kohdan mukaisesti. Ympäristöministeriö pyrkii tekemään yhteistyötä Euroopan unioniin kuulumattomien valtioiden kanssa direktiivin 25 artiklan 5 kohdan mukaisesti.

Ympäristöministeriö huolehtii direktiivin 25 artiklan 4 kohdan mukaisesta yleisölle tiedottamisesta Suomessa. Direktiivin 25 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu tiedottaminen tapahtuu yleisen tietoverkon välityksellä.

Jos tämän lain nojalla annettu ilmanlaadun varoitus- tai tiedotuskynnys, raja- tai tavoitearvo tai pitkän aikavälin tavoite ylittyy Suomessa merkittävän kaukokulkeuman vuoksi, ilmanlaadun turvaamisesta alueellaan 144 §:n nojalla vastuussa olevan kunnan on ilmoitettava ylityksestä ympäristöministeriölle.

Ympäristöministeriön on kunnan ilmoituksen perusteella aloitettava ilmanlaatudirektiivin 25 artiklan mukainen yhteistyö ylityksen poistamiseksi sen naapurina olevan jäsenvaltion kanssa, josta kaukokulkeuma on peräisin. Ympäristöministeriön on huolehdittava ylitykseen liittyvästä tiedottamisesta kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sekä Euroopan unionin komission kutumisesta mukaan yhteistyöhön.

Raja- arvon tai varoituskynnyksen ylitykseen liittyvässä tilanteessa ympäristöministeriön on kuntaa kuultuaan tarvittaessa ryhdyttävä toimiin kyseisen jäsenvaltion kanssa laadittavan yhteisen ilmanlaatudirektiivin 23 artiklan tai 24 artiklan mukaisen suunnitelman valmistelemiseksi ja toimeenpanemiseksi.

Ympäristöministeriö on toimivaltainen viranomainen tekemään yhteistyötä toisen jäsenvaltion tekemän ilmanlaatudirektiivin 25 artiklaan perustuvan aloitteen perusteella ja huolehtimaan tällaiseen yhteistyöhön liittyvästä yleisölle tiedottamisesta Suomessa. Yleisölle tiedottaminen Suomessa on toteutettava yleisen tietoverkon välityksellä.

Ympäristöministeriön on huolehdittava siitä, että 2 momentissa tarkoitettussa tiedottamisessa ja 3 momentissa tarkoitettuja yhteisiä suunnitelmia laadittaessa pyritään tarvittaessa tekemään yhteistyötä myös Euroopan unioniin kuulumattomien naapurina olevien valtioiden kanssa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..